

Anàlisi musical

L'anàlisi musical és una matèria que es desenvolupa en els dos cursos de batxillerat i té com a finalitat familiaritzar l'alumnat amb les característiques del llenguatge musical a través de l'observació i l'examen detallat de l'obra musical i dels contextos en què es crea i s'interpreta, amb l'objectiu de comprendre els elements interns i externs que hi intervenen i que configuren la música com a discurs sonor amb propietats expressives, comunicatives i creatives.

Aquesta matèria parteix dels aprenentatges musicals desenvolupats a l'etapa de l'educació secundària obligatòria. El doble plantejament analític i sintètic dels aprenentatges permet aprofundir en el coneixement del fet musical, la seva gestació i els seus resultats. També pretén afavorir que l'alumnat compregui els elements subjectius i psicològics de l'experiència perceptiva musical a través de l'autoobservació, la reflexió i la generalització dels processos.

L'acostament analític ha de facilitar la reformulació de la qüestió inicial sobre l'objecte d'anàlisi, en una direcció que permeti a l'alumnat plantejar-se uns termes progressivament més elaborats i abstractes per mitjà del vocabulari adient i enquadrar les obres analitzades en el seu temps i valorar-ne les qualitats. Un altre aspecte important de l'anàlisi musical és valorar l'ús que els creadors han fet de les diferents estructures al llarg de la història, conèixer a grans trets l'evolució d'aquestes formes i els usos i funcions comunicatius atorgats a la música en els diversos contextos culturals i socials.

L'anàlisi musical ha d'afavorir un acostament a la música més vivencial, on el gaudi hi sigui present, però que desenvolupi alhora les capacitats d'apreciació, d'escolta i formulació de judicis argumentats, que incentivi la mobilització d'actituds propositives i creatives, i promogui la sensibilització envers els valors socials de l'art.

Competències específiques de la matèria

La competència específica corresponent a l'anàlisi musical és la competència artística i cultural, que es pot subdividir en quatre àmbits. En primer lloc, el desenvolupament de l'escolta analítica habilita la competència auditiva musical, transversal al tractament dels continguts de la matèria, pel que fa a la capacitat de relacionar les parts amb el tot i al grau d'interès i atenció que determina la qualitat de l'experiència musical.

En segon lloc, l'acostament analític a l'obra musical, de cadascun dels elements que conflueixen en el fet musical i la visió global del producte, permet situar la comprensió de l'obra en un nivell de complexitat capaç de desenvolupar la competència en la categorització dels fenòmens musicals, ja siguin sons o audiovisuals, així com els que se simbolitzen a partir de representacions gràfiques.

En tercer lloc, la competència en l'elaboració de judicis i criteris en relació amb les músiques, relacionada amb el desenvolupament d'una actitud participativa en la vida cultural de l'entorn, conforma un altre àmbit de la competència

específica de la matèria. Finalment, l'anàlisi musical, a partir de l'estudi dels processos psicològics que incideixen en la percepció i en la construcció dels aprenentatges implicats en les tasques analítiques realitzades, fomenta el desenvolupament de la competència introspectiva i metacognitiva en relació amb l'activitat musical.

Contribució de la matèria a les competències generals del batxillerat

La matèria d'anàlisi musical aporta coneixements, destreses i actituds que contribueixen al desenvolupament de les competències genèriques del batxillerat.

Atesa la importància de la comprensió dels elements de la informació que permeten la comunicació a través del discurs, ja sigui verbal, gràfic o audiovisual, l'anàlisi musical contribueix al desenvolupament de la competència comunicativa des de diversos punts de vista. Cal tenir en compte en aquesta matèria el paper fonamental de l'argumentació crítica i el raonament, així com de la integració i interacció mútuament enriquidora dels llenguatges verbal i musical.

L'enfocament funcional de l'anàlisi musical té en compte les estretes relacions entre la música i els processos d'identitat social i cultural. El respecte per totes les músiques, antigues i modernes, occidentals o d'altres cultures, possibilita la transferència dels aprenentatges als contextos socioculturals quotidians en què és present la música, contribuint al desenvolupament de la competència en el coneixement i la interacció en el món.

Pel que fa a la competència en la gestió i el tractament de la informació, l'anàlisi musical participa en el seu desenvolupament perquè comporta la capacitat de trobar, reunir, distingir, categoritzar i seleccionar informació de fonts diverses, inclosa la informació estrictament sonora i musical i l'ús dels mitjans per a la seva obtenció. Aquesta competència es complementa amb la competència digital, per mitjà de la manipulació dels diferents programes i maquinari musical bàsic, els formats de so i d'audiovisual o les tècniques de tractament i gravació del so relacionades amb la producció de missatges musicals, audiovisuals i multimèdia.

L'anàlisi musical es relaciona directament amb la competència de recerca perquè implica la capacitat d'imaginar i triar projectes amb criteri propi i creativitat, desenvolupant opcions i plans amb responsabilitat, perseverança i una actitud plenament propositiva. Respecte de la competència interpersonal, l'anàlisi musical comporta la realització de tasques individuals i col·lectives que fan necessari el desenvolupament de l'empatia, l'assertivitat i el foment d'actituds dialògiques, així com de les capacitats d'autoconeixement, autocrítica i autoreflexió.

Estructura dels continguts

Els continguts de la matèria s'estructuren en tres apartats en cada curs, amb continguts comuns per a ambdós cursos.

En el primer curs, en l'apartat aproximacions al discurs musical s'inclouen aspectes bàsics que permeten conèixer el funcionament de la música com a ordenació dels elements musicals disponibles a l'entorn d'una idea, així com l'anàlisi del processos perceptius realitzats pels subjectes dins un context. En l'apartat elements, estructures, formes d'articulació i representació musical, es fa una concreció més detallada dels aspectes formals i estructurals d'obres estudiades i es posen en joc les diverses metodologies, estratègies d'aprenentatge i formats d'anàlisi musical tendents a la comprensió global del fet musical. En l'apartat dimensió pràctica de l'anàlisi musical els continguts es tracten des de la perspectiva del vessant aplicat, passant de l'èmfasi en la percepció a l'anàlisi crítica i contextualitzada de l'expressió i la promoció de la iniciativa i l'autonomia en l'argumentació sobre les implicacions de la música com a fenomen social.

En el segon curs, en l'apartat estils, estètiques i gèneres musicals es desenvolupen els continguts referits als canvis estilístics musicals des d'una visió evolutiva de gèneres vocals i instrumentals de tradició culta i popular. En l'apartat les músiques contemporànies i del món en els seus contextos s'especifiquen els continguts relatius a les músiques contemporànies de consum massiu i de tradició popular, en el context de creació i recepció vinculats als mitjans de comunicació de massa. El darrer apartat es correspon amb el bloc de continguts esmentat de primer curs, dimensió pràctica de l'anàlisi musical.

Connexió amb altres matèries

Ateses les evidents connexions epistemològiques, l'anàlisi musical ha de ser un dels vèrtexs del triangle format conjuntament amb la matèria d'història de la música i la dansa, i amb la matèria de llenguatge i pràctica musical.

Si bé el llenguatge i la pràctica musicals incideixen preferentment en l'aspecte interpretatiu i expressiu, i la matèria d'anàlisi musical en el vessant perceptiu i comprensiu, cal considerar la complementarietat no redundant d'ambdues matèries com a vies d'aprenentatge, contemplant la pràctica musical mateixa com a objecte d'anàlisi i, a la inversa, el desenvolupament de l'anàlisi des de la seva implementació pràctica.

Pel que fa a la matèria d'història de la música i la dansa, és evident la relació de l'anàlisi musical amb els contextos socials i històrics que han condicionat els estils, estètiques i les formes d'organització del discurs musical.

Pel que fa a altres matèries de la modalitat, l'anàlisi musical connecta amb la matèria de les arts escèniques, amb continguts com les formes musicals majors que s'escenifiquen, com per exemple l'òpera i el musical, i també en l'àmbit de la interpretació escènica, que es relaciona amb l'anàlisi musical dels contextos de creació i d'interpretació.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

Els continguts d'anàlisi musical estan seqüenciats partint d'allò més genèric a allò més concret, i d'allò més senzill a allò més complex. Així, s'inicia amb el desenvolupament dels continguts referits als pressupòsits que ordenen la música i dels mecanismes que ens permeten percebre-la i comprendre-la, seguit del treball sobre les diverses maneres d'analitzar la música en relació amb els contextos de creació i els canvis evolutius estilístics. Finalment, es planteja l'abordatge global de l'anàlisi musical aplicada a la contemporaneïtat de les músiques d'avui i amb el tractament pràctic dels continguts que s'especifica en l'apartat comú, dimensió pràctica de l'anàlisi musical.

La metodologia didàctica i la tipologia d'activitats que es duguin a terme per a l'ensenyament i aprenentatge dels continguts, són tan importants com els continguts mateixos. En el cas de l'escolta, que ha de ser un procediment perceptiu central en l'anàlisi musical, s'han de fer servir suports gràfics, videogràfics i multimèdia variats, així com procurar l'assistència a actuacions musicals en viu, que aportin una experiència enriquidora que potenciï l'actitud activa de l'alumnat i l'incentivi a crear-se opinions personals amb criteris ben fonamentats i respectuosos envers les opinions o gustos musicals aliens. Això no obstant, la percepció musical no s'ha de centrar únicament en l'escolta musical en el format tradicional, és a dir, en situació de recepció davant d'una determinada font sonora, ja sigui en viu o enregistrada. L'escolta musical i la seva anàlisi consegüent també es poden aplicar a la pròpia interpretació, tant individual com grupal. Analitzar la pròpia praxi interpretativa enriqueix la multiplicitat de vies d'acostament analític de la música perquè incorpora la doble dimensió d'expressió-percepció i fa emergir en la consciència dels subjectes processos psicològics d'introspecció i metacognició que la percepció purament receptiva de la música no pot oferir.

L'escolta analítica i comparativa de la música, tant per analogia com per contrast, permetrà abstrure similituds i diferències emprant processos inductius i deductius si s'apliquen estratègies didàctiques que en facilitin el descobriment guiat i autònom, ja sigui des del treball individual o en formats de petits grups cooperatius.

Seguint la lògica metodològica, l'avaluació ha de mesurar el grau de domini de la competència analítica i de la qualitat de les aportacions i vinculacions que l'alumnat realitzi en els procediments emprats, tot valorant la capacitat de relació de les parts amb el tot, tant de l'objecte de l'anàlisi, del subjecte en relació amb aquesta tasca, com de les implicacions que s'estableixin amb els contextos d'ús social.

OBJECTIUS

La matèria d'anàlisi musical del batxillerat té com a finalitat el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Percebre els elements que configuren una obra musical a través de l'escolta, de l'expressió i de la creativitat musical, i saber discriminar les seves característiques.

2. Comprendre l'organització del discurs musical a través de l'observació dels diferents elements que l'estructuren, cercant les característiques específiques de cada element i la seva funció d'interrelació en un nivell global.
3. Analitzar les relacions de l'obra musical amb els contextos de creació i de recepció, així com les seves connexions amb les altres arts, la cultura i els valors socials.
4. Reconèixer les característiques que assignen una obra musical o un grup de característiques a un corrent, escena, estil, gènere o estètica musicals.
5. Conèixer els usos i les funcions atorgats a la música en les diverses cultures i en la història.
6. Analitzar l'obra musical des de la perspectiva del subjecte que escolta, interpreta o crea.
7. Desenvolupar les habilitats cognitives i emocionals relacionades amb l'activitat analítica de la música a partir d'una actitud activa, propositiva i creativa.
8. Concebre i aplicar l'anàlisi musical com un procediment funcional i transferible a altres àmbits i disciplines.
9. Participar de manera activa en les activitats pràctiques i en els projectes de treball fent ús dels mitjans tradicionals i de les noves tecnologies en l'obtenció, tractament, exposició i difusió de la informació.
10. Adquirir i usar un vocabulari adequat per expressar i descriure oralment i per escrit els procediments i els resultats de l'anàlisi realitzat amb criteri, terminologia precisa i formes de representació adequades.

CONTINGUTS

Primer curs

Aproximacions al discurs musical

- Observació del fenomen musical des del punt de vista dels components constitutius i estructurals que el descriuen i l'organitzen, i del paper d'interrelació que té cada element en l'estructura global.
- Anàlisi dels principis que regeixen el discurs musical i comparació del discurs amb el llenguatge verbal i amb la resta de llenguatges artístics.
- Anàlisi i comparació dels usos i les funcions de la música a les societats històriques i contemporànies: la música com a factor cultural i educatiu i com a producte d'oci, de consum i terapèutic.

- Comprensió de les diferents reaccions de l'oient davant la música i dels diversos tipus d'escolta, i descripció dels processos de formació del gust musical en les dimensions individuals i socials.
- Exercitació en les estratègies de l'escolta per afavorir l'autoconeixement i optimització dels recursos cognitius i emocionals que intervenen en el procés d'escolta musical.
- Conscienciació de les possibilitats de progrés en l'apreciació i el gaudi musical a partir d'una predisposició positiva per a l'aprenentatge.
- Valoració d'un acostament al fet musical que permeti abordar-lo obertament i gaudir-ne a partir del coneixement de la seva funcionalitat dins d'un context determinat.

Elements, estructures, formes d'articulació i representació musical

- Identificació auditiva i comprensió dels elements constitutius de la música: l'harmonia, la textura, el ritme, les dinàmiques el timbre i la instrumentació, les agrupacions musicals i els formats i contextos d'interpretació.
- Percepció i comprensió de la funció que desenvolupen els elements musicals per si mateixos i en combinació entre ells.
- Utilització de partitures i d'altres formats gràfics i de recursos informàtics i audiovisuals com a eines de suport per a l'anàlisi.
- Anàlisi de les formes musicals, principis compositius i procediments d'estructuració de la música.
- Anàlisi i comparació de versions d'una mateixa obra evidenciant i comprenent els elements que incideixen en l'expressivitat.
- Coneixement i ús dels recursos per la cerca en les fonts d'informació, tractament, exposició i difusió de la música, i dels recursos electrònics, informàtics i audiovisuals a l'abast en les activitats musicals.
- Anàlisi i comparació auditiva i contextual entre la música en viu i l'enregistrada, aplicant els aprenentatges assolits, i descripció dels resultats expressant opinions fonamentades i respectuoses amb els altres.
- Reflexió sobre la transferència a partir d'analogies dels procediments d'anàlisi musical a altres àmbits i disciplines.
- Valoració de la cerca en les fonts d'informació, tractament, exposició i difusió de la informació com a eina d'enriquiment de les habilitats d'anàlisi musical.

Dimensió pràctica de l'anàlisi musical

- Ús de les noves tecnologies en els procediments d'anàlisi, cerca i experimentació dels elements constitutius de l'obra musical.
- Interpretació instrumental, vocal i amb ús del cos, individualment o en grup, de fragments musicals relacionats amb els components que són objecte d'anàlisi.
- Aplicació de l'expressivitat musical a partir de la tria dels elements prèviament analitzats.
- Composició i improvisació d'exemples musicals variats i relacionats amb els elements musicals i les estructures formals treballades.
- Observació i aportació de comentaris, reflexions o propostes, dels fenòmens quotidians relacionats amb la música i les arts en general que es vinculen amb els continguts i procediments d'aprenentatge de la matèria.
- Adquisició d'un vocabulari correcte i ampli sobre la terminologia musical i elaboració d'escrits analítics, d'opinió i d'investigació amb criteris de qualitat.
- Realització i presentació d'un breu treball o projecte, que tinguin com a finalitat l'aplicació funcional dels aprenentatges d'anàlisi musical assolits.

Connexió amb altres matèries

Filosofia i ciutadania

- Respecte per totes les cultures i expressions culturals.
- Valoració de les manifestacions artístiques en la seva diversitat i complexitat.

Llengües

- Ús de vocabulari específic referit a la música.
- Expressió de missatges amb correcció, claredat i rigor.
- Expressió raonada d'opinions i judicis musicals.
- Anàlisi crítica de la informació.

Arts escèniques

- Comprensió de les característiques fonamentals de les diferents formes de les arts de la representació escènica i de l'espectacle en les seves diferents possibilitats.

Cultura audiovisual

- Ús de diferents tipus de llenguatges (icònics, simbòlics, audiovisuals, etc.) per interpretar la realitat i per comunicar els resultats d'una recerca.

Llenguatge i pràctica musical

- Interpretació en grup o individualment de peces musicals, vocals i/o instrumentals, a partir de diversos procediments.
- Creació rítmica, melòdica i/o harmònica, i elaboració d'arranjaments, segons els principis de les estructures formals o a partir de l'experimentació.
- Recerca i elaboració de projectes artísticomusicals.
- Ús de dispositius, programes i instruments informàtics.
- Valoració del fet musical amb actitud crítica fonamentada en valors estètics, culturals i socials.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Identificar els elements que articulen l'obra musical i cercar la funció de cadascun en l'estructura global.
2. Reconèixer els elements constitutius del discurs musical en l'escolta, en la partitura i en altres formes de representació de la música.
3. Comprendre l'estructura i la forma musical mitjançant els procediments d'escolta, interpretació i creació.
4. Comparar i establir diferències entre versions diferents d'una mateixa obra.
5. Utilitzar eines i recursos tecnològics per elaborar anàlisis musicals de diversa índole.
6. Interpretar i crear música, de manera individual o en grup cooperatiu, aplicant-hi criteris fonamentats en procediments d'anàlisi musical.
7. Distingir i reconèixer la relació entre els diversos tipus d'escolta musical i les variables contextuais, culturals i socials que els determinen.
8. Explicar i relacionar els mecanismes de la percepció musical i els comportaments en relació amb la música.
9. Proposar, elaborar i exposar adequadament un projecte d'anàlisi musical a partir de l'escolta, la interpretació o la creació, tenint en compte la seva contextualització i les seves implicacions en l'àmbit de la realitat social.
10. Participar de manera activa i propositiva en les activitats expressant de manera assertiva les opinions pròpies, en coherència amb l'àmbit treballat i fonamentades en criteris estètics i en el respecte vers la diversitat.

CONTINGUTS

Segon curs

Estils, estètiques i gèneres musicals

- Anàlisi dels canvis, les transformacions i les implicacions socials i de públic dels estils i de les formes musicals en els gèneres de la música vocal, incloent-hi la música escènica, a través de la història.
- Anàlisi dels canvis, les transformacions i les implicacions socials i de públic dels estils i de les formes musicals en els gèneres de la música instrumental a través de la història, tenint en compte el desenvolupament de l'organologia i el tipus d'agrupacions.
- Reconeixement de les característiques musicals que diferencien els diversos estils i estètiques musicals.
- Visió panoràmica de les músiques de tradició oral d'arreu el món, tenint en compte els instruments i les agrupacions característiques, els principis estètics i comunicatius i les seves funcions i usos socials.

Les músiques contemporànies i del món en els seus contextos

- Reflexió sobre la música moderna de consum massiu: antecedents, estils, escenes, moda i identitat social, indústria i mitjans de comunicació de massa, accessibilitat i formats de suport per a la creació, difusió i reproducció.
- Anàlisi de la diversificació de l'oferta musical en l'actualitat en funció del públic i els mecanismes d'identificació social dels estils i les escenes musicals diverses.
- Coneixement de les característiques formals i estructurals dels estils de la música moderna.
- Comprensió de les analogies entre el llenguatge i la grafia musical avantgardista i d'altres llenguatges expressius i artístics desenvolupats des del segle XX.
- Anàlisi de la funció de la música en la publicitat, en el cinema i en altres productes audiovisuals, i observació i reconeixement dels seus efectes comunicatius.
- Observació, experimentació i reflexió sobre el paper de les noves tecnologies en els canvis i les transformacions musicals des del segle XX.
- Anàlisi dels procediments variats de creació musical, des de l'àmbit professional fins a l'afecionat.

- Coneixement i comparació de les activitats professionals relacionades amb la música, tenint en compte l'impacte de les noves tecnologies en la creació de noves professions.

Dimensió pràctica de l'anàlisi musical

- Ús de les noves tecnologies en els procediments d'anàlisi, cerca i experimentació dels elements constitutius de l'obra musical.
- Interpretació instrumental, vocal i amb ús del cos, individualment o en grup, de fragments musicals relacionats amb els components que són objecte d'anàlisi.
- Aplicació de l'expressivitat musical a partir de la tria dels elements prèviament analitzats.
- Composició i improvisació d'exemples musicals variats i relacionats amb els elements musicals i les estructures formals treballades.
- Observació i aportació de comentaris, reflexions o propostes dels fenòmens quotidians relacionats amb la música i les arts en general que es vinculen amb els continguts i procediments de la matèria.
- Adquisició d'un vocabulari correcte i ampli sobre la terminologia musical i elaboració d'escrits analítics, d'opinió i d'investigació amb criteris de qualitat.
- Realització i presentació d'un breu treball o projecte, que tinguin com a finalitat l'aplicació funcional dels aprenentatges d'anàlisi musical assolits.

Connexió amb altres matèries

Llengües

- Ús de vocabulari específic referit a la música.
- Expressió de missatges amb correcció, claredat i rigor.
- Expressió raonada d'opinions i judicis musicals.
- Anàlisi crítica de la informació.

Història de l'art

- Anàlisi i interpretació de les obres d'art dins el seu context, aplicant una metodologia coherent i flexible

Arts escèniques

- Comprensió de les característiques fonamentals de les diferents formes de les arts de la representació escènica i de l'espectacle en les seves diferents possibilitats

Cultura audiovisual

- Ús de diferents tipus de llenguatges (icònics, simbòlics, audiovisuals, etc.) per interpretar la realitat i per comunicar els resultats d'una recerca.

Història de la música i de la dansa

- Coneixement de l'evolució i transformació històriques en la funció, la temàtica i l'estètica en la música.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

1. Identificar els trets característics que adscriuen l'obra musical analitzada a una determinada època o estil musical.
2. Reconèixer i comparar els estils i les formes musicals representatives dels gèneres musicals instrumentals i vocals, històrics i en l'actualitat.
3. Comprendre la funció i l'ús social de la música en les diverses cultures, tant les de tradició culta com les de tradició popular.
4. Identificar i relacionar les diverses manifestacions musicals contemporànies des del punt de vista de la seva organització formal i de la seva vinculació als contextos de creació, interpretació i recepció.
5. Observar i identificar les relacions que vinculen la música amb altres manifestacions i productes de la cultura.
6. Identificar les possibilitats d'inserció laboral al voltant de les activitats professionals relacionades indirectament o directa amb la música.
7. Valorar la transferència dels diversos procediments de l'anàlisi musical a altres contextos a partir d'una actitud activa i creativa davant la comprensió de la cultura.
8. Saber formular i comunicar comentaris i crítiques sobre les músiques escoltades i analitzades amb un vocabulari musical adient, i de manera adequada i assertiva.
9. Proposar, elaborar i exposar adequadament un projecte d'anàlisi musical a partir de l'escolta, la interpretació o la creació, tenint en compte la seva contextualització i les seves implicacions en l'àmbit de la realitat social.
10. Participar de manera activa i propositiva en les activitats, expressant de manera assertiva les pròpies opinions, en coherència amb l'àmbit treballat i fonamentades en criteris estètics i en el respecte a la diversitat.

Anatomia aplicada

1. La matèria anatomia aplicada de la modalitat d'arts escèniques, música i dansa combina els coneixements de la morfoanatomia i fisiologia del cos

humà i l'aplicació dels coneixements adquirits a la percepció del cos estàtic i del cos en moviment, atès que el cos és el vehicle i l'instrument per expressar-se, físicament i emocional, en els tres dominis artístics que configuren les arts escèniques, música i dansa.

2. L'anatomia aplicada s'incorpora, així, als ensenyaments generals artístics i fonamenta, amb les aportacions de la ciència, la pràctica artística. Els coneixements anatòmics i fisiològics capaciten l'alumnat per al coneixement, la millora i la cura del cos, amb plena consciència corporal, i esdevenen un pas imprescindible per poder desenvolupar plenament les diferents especialitats de les arts escèniques.
3. La matèria incorpora de manera integrada diversos coneixements del camp de l'anatomia, la fisiologia i la patologia sense perdre de vista la finalitat bàsica que és la potenciació i millora del rendiment físic i artístic de l'alumnat d'arts escèniques, tot valorant i posant en acció els aspectes de protecció i prevenció dels accidents i les patologies que aquests coneixements incorporen als aprenentatges i faciliten posar-los a la pràctica.
4. Pel que fa als continguts, es parteix de l'organització tissular i dels sistemes de producció d'energia que permeten el manteniment de la vida i el moviment, als quals s'incorporen els coneixements morfoanatòmics i fisiològics des d'un punt de vista funcional, tant si estan relacionats directament com indirecta amb la pràctica artística. Els coneixements relacionats amb el sistema hormonal i la nutrició estan vinculats amb el creixement, el desenvolupament i la maduració de l'individu, i els altres aparells i sistemes, com el cardiovascular, respiratori, ossi i muscular, i tenen una incidència manifesta en la pràctica artística.
5. La matèria s'ha de desenvolupar des de la perspectiva teoricopràctica, ha de potenciar en l'alumnat la curiositat per conèixer el propi funcionament com a ésser viu relacionat amb l'entorn, així com apropiar-se dels coneixements generals del cos humà a través de la vivència i experimentació dels continguts amb la finalitat de comprendre el funcionament de la unitat de l'intel·lecte-cos com a origen del procés artístic. També, l'aprenentatge dels continguts contextualitzats ha de facilitar a l'alumnat la valoració de l'expressió artística pròpia i dels altres d'una manera crítica i amb la voluntat de millorar els gestos artístics i creatius.
6. Els coneixements que aporta la matèria i les habilitats que desenvolupa l'alumnat han de capacitar per a un adequat progrés de les seves habilitats artístiques i també per mantenir una relació constant amb el seu l'entorn, que és molt més ampli que el món de l'art. Els coneixements aportats per la matèria i assolits han d'afavorir que l'alumnat progressi i en la seva expressió artística i l'han de capacitar per relacionar-se amb els altres com a ciutadà o ciutadana.

Competències específiques de la matèria

Són competències pròpies de la matèria: la competència en el coneixement i entrenament corporal, la competència en l'optimització dels mecanismes d'expressió corporal i la competència artística i cultural.

La competència en el coneixement i entrenament corporal implica que l'alumnat, per mitjà de l'adquisició dels coneixements morfològics, anatòmics i fisiològics i l'exercici pausat i conscient, ha d'arribar a un coneixement del seu propi cos i les seves possibilitats físiques i expressives artístiques o no, valorant en tot moment la importància dels hàbits saludables i la prevenció dels accidents derivats de l'exercici físic, i també la capacitat de fer autocrítica i crítica dels altres pel que fa a la pràctica i a la capacitat d'expressar-se artísticament.

La competència en l'optimització dels mecanismes d'expressió corporal suposa un pas més enllà per tal que l'alumnat obtingui un rendiment més bo de les seves aptituds innates i li faciliti la consecució de les que li costa més d'adquirir. Aquesta competència revertirà directament en la millora de les habilitats inherents de cada especialitat artística: la veu, el gest, la coordinació del moviment, l'equilibri o l'orientació espacial d'una manera equilibrada.

En relació amb la competència artística i cultural, l'alumnat ha de consolidar una postura desimbolta que li facilitarà el domini del cos en les arts escèniques, teatre, música i dansa. Això esdevé natural quan l'anatomia es treballa des de la part vivencial i s'enregistra en la memòria corporal, procés que també afavoreix una desinhibició progressiva del moviment i del seu gaudi. A més, afavoreix la capacitat autocrítica i crítica en valorar l'esforç, les facilitats o les dificultats de l'aprenentatge pel que fa a la capacitat de l'expressió artística.

Contribució de la matèria a les competències generals del batxillerat

La matèria d'anatomia aplicada col·labora en el desenvolupament de les competències del batxillerat.

La matèria afavoreix el desenvolupament de l'alumnat amb l'ús contextualitzat de la terminologia utilitzada en l'anatomia aplicada. En expressar-se amb correcció i adequadament l'alumnat progressa en la competència comunicativa. L'anatomia aplicada desenvolupa la competència interpersonal, ja que afavoreix que l'alumnat creixi en autonomia, tingui cura de si mateix i a la vegada de la seva relació amb els altres, especialment en el treball en grup.

Paral·lelament al treball individual desenvolupat i l'autoconeixement, s'avança en el treball en equip amb la realització d'activitats col·lectives, la qual cosa permet valorar l'acceptació de les diferències pel que fa a les habilitats i capacitats i a la capacitat d'inserir-se d'una manera empàtica en el treball en comú, fet que pot millorar o afavorir la qualitat de les relacions, enriquir-les i fer que la interrelació i la comunicació ajudin a compartir experiències.

En relació amb les competències en el coneixement i la interacció amb el món, el desenvolupament i la pràctica de l'anatomia aplicada facilita elements de

valoració de la pràctica i l'entorn artístic que configuren les arts escèniques: dansa, teatre i música. Aquesta competència també col·labora a fer avinent el paper de l'anatomia aplicada com a eina i vehicle per a la desinhibició corporal i per a la lluita per a l'emancipació de les dones i dels diferents col·lectius socials, ètnics i culturals. L'aplicació i l'assoliment dels continguts afavoreix l'acceptació de les diferències físiques i de la diversitat cultural i d'aquesta manera desenvolupa les habilitats socials.

Respecte a la competència en el tractament de la informació i competència digital, la matèria treballa la cerca i selecció d'informació de diferents fonts i naturalesa a Internet, relacionada amb aspectes específics com per exemple sobre morfoanatomia del cos humà i sobre les diferents arts escèniques.

Estructura dels continguts

El punt de partença són els coneixements comuns adquirits a l'ESO en la matèria de ciències dels continguts de la naturalesa. Ateses les finalitats del batxillerat, caldrà emfatitzar els aspectes pràctics sense oblidar els teòrics. En agrupar els continguts, s'ha tingut en compte la diversitat d'alumnat que pot escollir aquesta matèria de la modalitat d'arts escèniques, els seus coneixements previs i les seves expectatives futures.

Els continguts de la matèria s'estructuren en quatre apartats

- Estructura i organització morfoanatòmica del cos humà. És una aproximació a la posició anatòmica i als plans de simetria en relació amb moviments bàsics i també a l'ús contextualitzat de la terminologia pròpia de la matèria; es descriuen els nivells d'organització del cos humà i s'emfatitzen els teixits més importants i es fa referència a la cèl·lula eucariota i al seu metabolisme.
- Els sistemes cardiovascular, respiratori i digestiu. En el funcionament dels cos humà es descriuen aquest tres sistemes i es relacionen amb l'exercici i el rendiment físic en diferents activitats artístiques. També es fa referència a l'alimentació adequada, i a la ingesta d'aigua en funció del tipus d'activitat física.
- Sistema locomotor i producció del moviment. En el funcionament dels cos humà es treballen acuradament els sistemes muscular i ossi d'una manera passiva i activa. Es fa referència a les articulacions, columna vertebral, cintures escapular i pèlvica, etc., i també es treballen aspectes pràctics relacionats en la millora de la preparació física i el manteniment de la salut.
- El sistema nerviós i hormonal. En el funcionament dels cos humà es fa referència a la incidència que el sistema nerviós té en la percepció dels estímuls i en la capacitat de resposta dels cos humà i a la incidència del sistema hormonal en el seu desenvolupament.

En tots els apartats s'emfatitzen les aplicacions i exercicis pràctics, ja que la matèria vol incidir en l'aprenentatge i la preparació teoricopràctica dels estudiants d'arts escèniques.

Connexió amb altres matèries

- Els continguts de la matèria anatomia aplicada, per les seves peculiaritats intrínseques, mantenen connexions de manera especial amb les matèries de les dues vies de la modalitat d'arts: d'una banda, amb la via referida a les arts escèniques, dansa i música; i de l'altra, amb la via referida a les arts plàstiques, imatge i disseny.
- Pel que fa a la primera via, manté uns lligams estrets amb les arts escèniques i dansa, que es reflecteix en l'anàlisi de les característiques anatòmiques i funcionals, la col·locació i alineació dels cos i l'estudi de les amplituds i mobilitats en la pràctica de la dansa. També en l'observació de les capacitats condicionals i dels factors morfològics i estructurals relacionats amb les exigències físiques derivades de la pràctica de la dansa, així com en l'optimització de l'activitat respiratòria i l'entrenament físic en dansa. Alhora incideix en la sensibilització i control corporal en art dramàtic, en la utilització i potenciació òptima de l'activitat respiratòria, i en la postura corporal, l'emissió del so i l'entrenament física inherent a l'art dramàtic.
- I presenta connexions amb la música, atès que els seus continguts són de gran ajuda per a intèrprets d'instruments i cantants en tot allò que respecta a l'ergonomia de la postura dels instrumentistes, respiració en els instrumentistes de vent i la respiració i la fonació en els cantants; en definitiva, en la consciència corporal i l'entrenament físic dels músics.
- En relació amb la segona via esmentada, les connexions més estretes s'estableixen amb el dibuix artístic, el volum i el disseny, concretament amb els processos de dibuix i esbós com a mitjà d'estudi en la representació de les tres dimensions sobre el pla del cos humà.
- També per raons òbvies manté relacions amb l'educació física, amb els continguts relacionats amb la condició física general i la salut.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

L'ensenyament de l'anatomia aplicada s'ha de fonamentar en els vessants, teòric i pràctic. Des del principi la base teòrica i l'experimentació-vivència del moviment del cos s'han d'entrellaçar.

Cal prioritzar l'observació natural, tant del propi cos com del d'altri per poder realitzar les observacions i comparacions de les diferents estructures morfoanatòmiques i les valoracions que en resultin.

Cal dotar l'alumnat de les eines d'estudi adients, dels models dels diferents aparells del cos i de les estructures d'esquelets, per poder-los visualitzar, tocar, mobilitzar i dibuixar.

També cal tenir en compte que l'espai de treball ha de ser ampli i adequat per a l'activitat tant física com teòrica.

En la mesura que sigui possible, cal establir les relacions pertinents amb les diferents opcions d'arts escèniques que hagin triat els alumnes, així, l'anatomia aplicada esdevindrà molt més útil i eficaç en l'aplicació específica de l'especialitat artística triada.

També cal establir les connexions amb les altres matèries de la modalitat d'arts que tot i no tenir un component de físic tan evident com les arts escèniques, també es conformen a partir del cos i la seva mobilitat.

OBJECTIUS

La matèria d'anatomia aplicada del batxillerat té com a finalitat el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Adquirir un coneixement teòric i pràctic vivencial de l'anatomia aplicada, entenent el cos com una estructura conformada per diferents aparells i sistemes que treballen en harmonia, tot valorant aquest concepte com a garantia de salut i d'un millor rendiment físic i artístic.
2. Conèixer i experimentar els requeriments anatòmics i funcionals específics de les diverses activitats artístiques en què el cos és l'instrument d'expressió i per afavorir-ne l'eficàcia.
3. Relacionar les estructures morfoanatòmiques i els requeriments fisiològics amb l'experimentació i pràctica del moviment, i la cura i prevenció dels accidents i les patologies.
4. Discernir entre el treball físic, que és anatòmicament i fisiològicament acceptable i que té cura del cos i preserva la salut, de les pràctiques de risc que no ho són, tot entenent la pràctica o l'entrenament físic com una millora de les aptituds físiques que potencien el rendiment artístic.
5. Conèixer i utilitzar amb propietat la terminologia bàsica d'anatomia, fisiologia, nutrició i patologia en la comunicació oral i escrita i poder accedir a la informació relacionada amb l'àmbit de les arts escèniques.
6. Aplicar amb autonomia els coneixements adquirits en la resolució de dificultats pràctiques anatomicofuncionals pròpies i d'altri, en relació amb el fet artístic.
7. Reconèixer els aspectes físics saludables que incorporen la pràctica de les arts escèniques i identificar els efectes beneficiosos sobre la salut i la cura física i mental.

CONTINGUTS

Estructura i organització morfoanatòmica del cos humà. Nivells d'organització del cos

- Explicació de la posició anatòmica i els plans de simetria. Interpretació i utilització de la nomenclatura bàsica. Aplicació pràctica en la descripció de la posició estàtica i en els moviments bàsics. Realització de moviments en funció dels plans de simetria.
- Descripció funcional dels nivells d'organització del cos humà: cèl·lula, teixits, òrgans, aparells i sistemes.
- Caracterització de la cèl·lula eucariota i dels sistemes d'obtenció d'energia. Comparació de metabolismes aerobis i anaerobis. Relació entre l'exercici físic i les necessitats energètiques en relació amb la intensitat i durada de l'exercici físic.
- Classificació i diferenciació dels teixits més importants en relació amb les activitats físiques.

Funcionament del cos humà. Els sistemes cardiovascular, respiratori i digestiu

- Descripció del sistema cardiovascular: la seva participació i adaptació a l'activitat física. Valoració de la salut cardiovascular, anàlisi d'hàbits i costums saludables.
- Concreció dels principis i pràctica de condicionament cardiovascular per a la millora del rendiment físic en les diferents activitats artístiques.
- Descripció i experimentació de l'aparell i moviments respiratoris i la seva mecànica.
- Coordinació de la respiració i el moviment corporal. Descripció i experimentació de l'aparell de la fonació. Coordinació de la fonació i la respiració. Prevenció de les disfonies funcionals.
- Descripció del sistema digestiu i la seva adaptació a l'exercici físic. Cerca d'informació, classificació i interpretació dels aliments i nutrients en la seva relació amb la preparació física, l'exercici i el manteniment de la salut.
- Valoració de l'estat d'hidratació i del concepte d'alimentació equilibrada en funció del tipus d'activitat física. Càlcul i valoració de la ingesta i el consum d'aigua. Valoració qualitativa i quantitativa entre ingesta i despesa energètica.
- Cerca d'informació i anàlisi del comportament alimentari i dels factors socials i artístics que poden desenvolupar algun tipus de trastorn.

Funcionament del cos humà. Sistema locomotor i producció del moviment

- Identificació, localització i descripció dels ossos del cos, les articulacions i els músculs implicats en el moviment. Diferenciació i localització dels tipus de teixit muscular i de músculs.

- Descripció i anàlisi de la columna vertebral, les curvatures i la mobilitat en funció dels plans anatòmics. Identificació pràctica de moviments de la columna vertebral segons els plans de simetria.
- Diferenciació de la funció de l'os, l'articulació, i el múscul en la producció del moviment i l'adaptació de les seves estructures a la funció que compleixen.
- Caracterització del múscul com a òrgan actiu del moviment: capacitats i límits. Interpretació i valoració del cansament i recuperació muscular.
- Descripció de la cintura escapular i els membres superiors, identificació, anàlisi i experimentació de les mobilitats articulars.
- Descripció de la cintura pèlvica i els membres inferiors, experimentació de les mobilitats articulars, anàlisi de la marxa i mobilització de la cintura pèlvica com a centre del moviment i l'equilibri entre el tronc i les cames.
- Descripció i millora de la postura corporal en les diferents manifestacions artístiques. Anàlisi de la prevenció de lesions en el desenvolupament de l'activitat física. Reflexió sobre les autocorreccions.
- Anàlisi i pràctica de l'entrenament físic per a la millora de la qualitat del moviment i el manteniment de la salut.
- Justificació de l'escalfament previ i el refredament posterior a l'entrenament físic com a conceptes bàsics de millora de rendiment i prevenció de lesions.

Funcionament del cos humà. El sistema nerviós i hormonal

- Descripció del sistema nerviós central com a organitzador de la resposta motora. Establiment de relacions entre els estímuls i la resposta.
- Descripció del sistema hormonal. Relació de les hormones amb l'estat físic i la salut múscul esquelètica.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Descriure verbalment i per escrit, amb l'ajuda d'esquemes, dibuixos o models, l'estructura i l'organització dels diferents components de l'aparell locomotor en relació amb la pràctica física.
2. Classificar les diferents arts escèniques d'acord amb els requeriments cardiovasculars, respiratoris i les diverses qualitats físiques (flexoelasticitat, força i coordinació).

3. Explicar i justificar la relació entre nutrició equilibrada i rendiment físic, tot identificant mals hàbits i pràctiques nutricionals inadequades. Identificar i valorar les pràctiques nutricionals preventives en l'exercici físic prolongat.
4. Exposar raonadament i mostrar físicament, en relació amb les diferents arts escèniques, alguns hàbits o comportaments que millorin el desenvolupament físic i artístic o s'hagi d'incloure la seva pràctica per preveure possibles lesions o patologies derivades de la pràctica regular d'exercici físic o entrenament específic prolongats.
5. Explicar i mostrar físicament, si escau, en relació amb les estructures anatòmiques que intervenen en la manifestació artística, la funció que desenvolupa en el conjunt del cos humà com a instrument d'expressió.
6. Relacionar els gestos i moviments habituals i els principals esforços o postures dels diferents tipus d'arts escèniques.
7. Analitzar la qualitat dels hàbits posturals generals i durant la pràctica de les activitats artístiques i buscar alternatives per millorar-los.
8. Justificar mitjançant documentació els beneficis físics i mentals que proporcionen la pràctica regular de les arts escèniques.
9. Planificar i posar en pràctica els conceptes més importants de la teoria de l'entrenament físic: escalfament, refredament, potenciació muscular, etc., per a la prevenció de patologies i la millora de l'estat físic en general.
10. Analitzar i valorar el rol d'algunes hormones amb l'estat físic general, l'activitat metabòlica i l'aprofitament de les substàncies nutritives, així com el sistema nerviós amb la capacitat de resposta del cos.